

več, ko vedno kaj stori za vse druge stanove, kakor je čitati po časnikih.

Kdor bi tako mislil, bi se grozno motil. Ne samo, da vlada nič ne stori za učiteljstvo, marveč še nasprotuje predlogom, ki prihajajo od ljudskih zastopnikov v tem oziru. Tako smo slišali, da je v državnem zboru vladni zastopnik naravnost odklonil Wastianov predlog, naj bi se učiteljstvo glede plač uvrstilo v štiri najnižje razrede, kakor uradniki.

In ta vlada ima poguma, da pozivlja učiteljstvo k sodelovanju v njene namene! Mari res misli vlada, da se bo norčevala z učiteljskim stanom?! Učiteljstvo pa naj se navdušuje za vlado, naj goji patriotizem za one, ki mu ne privoščijo koščka kruha!

Tovariši ob meji! Namesto kruha vam ponuja avstrijska vlada — puško! Gotovo boste veseli takega daru, in prepričan sem, da daste temu svojemu veselju duška ob priliki, ko se vrši zborovanje Zaveze tako, da se bo slišalo celo do Dunaja, da bodo vedeli tam, da ste pokorni slugi onega, ki vam nalaga bremena na bremena, a plačila vam ne priznava. Kakor dela vlada z najvdanejšimi državljani, Jugoslovani, tako dela med stanovi z učiteljstvom, najvažnejšim stanom, brez katerega si dandanes ne moremo niti misliti omikanega naroda.

Kogar hočejo bogovi uničiti, ga udarijo s slepoto.

A ti tovariši, ko prideš v nedeljo izmučen morda iz šole (nadaljevalni tečaj), iz cerkve od orgljanja in petja ali od kakega drugega dela, namesto, da počivaš, pojdi streljat na čast in slavo vladnih gospodov! S tem pozabiš na glad in na skrb, in vlada bo zadovoljna s teboj, in ob priliki, ko se te zopet kdo spomni in ti bo hotel pomagati, se najde že kak vladni zastopnik a la Ardeli, da bo protestiral v imenu avstrijske vlade. Da, tudi to je znamenje socialne zavesti in kulturnega pojmovanja, da ponujajo »pionirjem prosvete« namesto kruha — puške! Se ciankalija naj jim ponudijo. Tako bo najhitreje in najceneje rešeno vprašanje o kruhu!

Moderna inkvizicija.

(Z Goriškega.)

Moderna inkvizicija nevarnih klerikalnih elementov dozoreva, bolj in bolj gre v klasje. — Ker je srednjeveška, bolj fizična, inkvizicija v novejši dobi nedopustna, se je krčevito poprijela klerikalna stranka — in med njimi tudi naši »tovariši« na Goriškem — druge novodobne inkvizicije, ki obstaja v tem, da hočejo na podel način moralno in gmotno ubiti svojega tovariša sotrpina in ga spraviti ob eksistenco.

Tako daleč so že prijadrali goriški Judeži Iškarioti v svojih »lepih čednostih«!

Ta klerikalna družba ne priznava s svojim maščevanjem ne delavcu ne kmetu ne uradniku in še celo niti svojemu stanovskemu tovarišu, ki gotovo pozna eden in drugi skupne stanovske težnje.

Mislimo, da je njih z vsemi grebi omaščevano delo že precej zaokroženo. Iz vseh znanih slučajev lahko vsak pameten in razsoden človek z mirno vestjo sklepa, da ne bo dolgo do tega, ko bodo na podlagi premnogih izkušenj zavračale pristojne oblasti vsa njihova denunciationska domnevanja kar z najkrepkejšimi odpori.

Oni, ki se skrivajo za Kristovo vero in za Najsvetejšim, so tako globoko izpodkopali svoje zaupanje in poštenost, da jim še sami njihovi lastni pristaši prav ničesar več ne verjamejo; seveda le nekateri bolj trezno misleči. Zraven pa jih še celo s pomilovanjem kruto obsojajo. In kaj bi jih pa ne? — Saj se vendar že ves svet zgriža nad ostudnim klerikalnim početjem. Mlajša generacija prav gotovo še doživi ono dobo, v kateri bodo razni pisatelji imeli dovolj gradiva v klerikalnih vrstah, izmed katerih bodo izbirali voditelje klerikalne stranke in njih delovanje v kulturni dobi — v 20. stoletju.

V tej lepi kompaniji se bo gotovo blestelo tudi ime onega faliranega meniha B. z Goriškega, ki je po krivih potih zašel v čolo učiteljevat, namesto v cerkev past ovčice. Ta mož nam je sicer nudil obilo smeha z naivnostjo na zadnji naši uradni konferenci; a pozneje pa se nam je odkrilo, da tega »tovariša« ne obsenčuje samo sveta naivnost, marveč da se s to naivnostjo skriva v njem strupena zlobnost denunciacije, kakor je bilo razvidno iz pobožnega »N. Časa« in njegove ustne ovadbe proti našemu tovarišu A. U. Ta slučaj nam je dokazal, da se dobe tudi med Slomškarji denuncianti proti lastnim stanovskim tovarišem. In da nu gotovo ne izpodrsne ostudna in podla ovadba, je treba obrniti strupeno puščico proti takemu napredno-mislečemu tovarišu, ki je že občutil na svojem hrbtu klerikalni bič. Takega je bilo treba dobiti in osumniti, ki naj bi bil žrtev propadlega meniha. Osumničil ga je najprej v »N. Času«, potem pa še ustno, da se je vedel U. izizolirano med petjem narodne himne na omejenih konferenci.

Kakor pa je prebil tovariš U. ono prvo krivico župnikovo, tako je prenesel tudi to lopovstvo faliranega meniha B., in sicer v obeh slučajih pred sodiščem.

Dokaz vsemu temu je to, da je moral šteti falirani menih svetle kronice. Obsojen je bil pred okroglo sodnjo na 20 K in na plačilo vseh pravnih stroškov obeh strank. Zraven še 5 dni prečepeti v zaporu ter tam premišljati 8. božjo zapoved.

Tako daleč so že prijadrali klerikalni črni duhovi, ki se jih drže najlepši atributi!

Widrovo „Moje prvo berilo.“

Vsled napačnega tolmačenja naj služi učiteljstvu v pojasnilo, da se je natisnilo Widrovo Abecednik sedaj le 200 izvodov, ki se ga je razposlalo v kritiko priznanim pedagogom in jezikoslovcem.

Ze predno pa se je pričela javna diskusija o Abecedniku po političkih listih, je imel avtor popravljene vse hibe, ki so jih izsledili kritiki. Prva naklada Abecednika je služila le v kritiko in korekturo in se prične tisk Abecednika šele po aprobaciji. S tem je vsaka javna diskusija nepotrebna, ker je bilo za popolnost Abecednika že preskrbljeno od avtorjeve strani same takoj, ko so bili ti izvodi knjige dotiskani.

Navodilo za uporabo pa itak izda avtor istočasno z Abecednikom.

Sedanjih iztisov Abecednika torej ni smatrati že kot definitivno urejenih in so bili to le recenzijski izvodi, kar naj učiteljstvo tudi upošteva. Abecednik ima pa že predaprobacijo, torej se sedanjih popravki nanašajo le na nebitne popravke.

Konjsko kopito sedanjih javnih diskusij je pa razvidno iz časopisov, iz katerega prihajajo; za avtorja nove stvarne kritike v njih ni.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegate so dalje prijavila sledeča društva:

- IV. Slovenjebistiško učiteljsko društvo:
13. Boštjan Krotky, učitelj — Poličane;
14. Franja Hribar, učiteljica — Lipovje.
- V. Tolminsko učiteljsko društvo:
15. Ivan Trešče, učitelj — Trnovo;
16. Olga Miklavič, učiteljica — Idsko;
17. Bogataj Vilma, učiteljica — Kobarid.
- VI. Učiteljsko društvo za Trst in okolico:
18. Ivan Dimnik, učitelj — Trst;
19. Anton Germek, učitelj — Vrdele;
20. Josip Ribičič, učitelj — Trst;
21. Iva Sabadin, učiteljica — Vrdele.
- VII. Belokranjsko učiteljsko društvo:
22. Valentin Burnik, nadučitelj — Metlika;
23. Fran Šetina, nadučitelj — Črnomelj.

Vse tov. predstavnike Zavezinih društev prosimo, da prav zanesljivo vrnejo do določenega termina izpolnjene društvene izkaze ter prijavijo delegate. Tovariše blagajnike pa opozarjamo, da je že potekel termin za vplačevanje članarine.

Dalje opozarjamo Zavezina društva na sledeče: Dosedaj je izdajalo in pošiljalo vodstvo Zaveze izvoljenim delegatom legitimacije.

Edino pravilno pa je, kakor smo izvedeli na pristojnem mestu, da legitimirajo društva svoje izvoljene delegate ter jim izroče legitimacije, da se legitimirajo pri delegacijski seji, če nanese potreba.

Vodstvo Zaveze.

Predsednik: L. Jelenc.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo je podelilo dne 20. junija t. l. v Šmartin na Paki ter zborovalo ondi ob 11. uri dopoldne v šoli. Društveni predsednik je pozdravil navzoče ter v jedrnatih besedah poudarjal pomen učiteljskih društev in njih delovanje. Želel je, da bi se navduševali z veliko verno za naša stanovska zborovanja, kjer bi ne smeli pogrešati nobenega iz naših vrst. Nato je srčno pozdravil navzoče goste: gđc. Rizo Fisterjevo iz Šoštanj, tovariša Hergota in Gradišnika.

Zapisnik zadnjega zborovanja ter poročilo o majniškem izletu sta se prečitala ter odobrila.

Med raznimi dopisi se vzame oni celjskega učiteljskega društva z veseljem na znanje, v katerem poročajo, da še danes poseta o priliki letošnjega majniškega izleta sicer ne morejo vrniti, a želijo, da bi bil prihodnji naš majniški dan v Šoštanj-skem učiteljskem krogu.

Med društvenimi zadevami je bil predlog, da se provizoričnim učiteljicam in učiteljem zniža udnina domačega društva na 250 K enoglasno sprejet.

Za letošnje zborovanje Zaveze v Celju se je določil kot delegat tovariš Tajnik. kot namestnica tovariška Pristovšek.

Tovariš Skaza želi, da bi se večkrat kdo oglašil s kakšnim predavanjem. V tem

oziru nas nadkriljujejo druga društva, kjer je skoraj pri vsakem zborovanju na dnevnem redu predavanje.

Končno se je določilo prihodnje zborovanje za nedeljo 28. julija 1912 ob 2. uri popoldne v Šoštanju.

Učiteljski vestnik.

Shod jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani nameravajo prirediti dne 16. t. m. učiteljski in učiteljske (abiturijenti) iz Ljubljane, Gorice, Maribora, Celovca, Kastva, Zagreba. Mogoče se jim pridruži tudi nekaj učiteljskih društev iz Bosne in Dalmacije. Podrobni program priobčimo pravočasno.

Za tovariše in tovarišice, ki se udeležijo III. shoda učiteljskih abiturientov in abiturientk, je vestna občina ljubljanska tudi dala na razpolago brezplačna prenočišča. Za prenočišča bo torej poskrbljeno in uredi vse pripravljali odbor.

Učiteljski sklad. Po sklepu II. shoda učit. abit. v Ljubljani, se je pričel zbirati »učiteljski sklad«, ki omogočuje gibanje učiteljskih društev. Prvi znesek se je položil od čistega dobička vrne veselice ob priliki II. shoda učit. abit. Pripravljali odbor pa je razposlal prošnje za podporo vsem učiteljskim društvom. Dosedaj so se odzvala sledeča učiteljska društva: Kozijansko (4 K), saško (10 K), brežiško (10 K), ormoško (5 K) in ljutomersko (10 K). Brez teh prispevkov bi se letošnji III. shod sploh ne mogel vršiti. Nekatera društva so prispevala učiteljskim kot »Učit. Tov.«. Posebno se zavedajo naraščajo štajerskega društva. Živela in hvala!

Bratski učiteljski v Ljubljani. Meseca junija so posetili Ljubljano učiteljski iz Kastva, v juliju pa iz Sarajeva. Goste so pozdravili tudi ljubljanski učiteljski.

Učiteljski konvikt.

Letnino za l. 1912. a 2 K so plačali p. n. gg.: Belé Ivan, Dimnik Jakob, Furlan Jakob, Gale Fran, Jelenc Luka, Michler Ivan, Pretnar Jakob, Režek Juraj, Sadar Vendelin, Švigelj Josipina, Wider Karel, vsi na prvi mestni šoli v Ljubljani; dr. F. Molé licejski profesor v Ljubljani; Zaletel Vinko, učitelj v Postojni; Marija Mehle, učiteljica v Ljubljani; Gabrijel Grilec, nadučitelj na Studencu; Konrad Barle, učitelj v Metliki; Josip Gorišek, učitelj v Adlešicah; Eduard in Antonija Bohinec, oba iz Cerkelj pri Krškem; krajni šolski svet v Orešju; Božo Račič, nadučitelj v Kal Šentjanžu; Leopoldina Tomšič, Pavla Pirkner, Karel Puhar in Viktor Grčar, vsi iz Ribnice; Fortunat Lampret, učitelj v Trnovem; učiteljstvo v Kapeli; Fran Marolt, učitelj v Ljubljani; Matija Hiti, nadučitelj v Dobu; Ivan Pavlišek, nadučitelj v Račah pri Mariboru.

Darovi: Hranilnica in posojilnica na Dolu 10 K; Cirilmetodarij iz Cerkelj pri Čatežu, 2 K; tov. Milan Volkov iz Pliškove, 2 K; ker se ni mogel udeležiti pogreba tovariša Pelikona; mestna občina Ljubljanska prvi letošnji rok 250 K; g. Franja Vrabelj iz Ljutomera 10 K. Bog platil!

Kranjske vesti.

—r— Zakaj deželni odbor kranjski ne nakaže že decembra meseca dovoljene 25% draginjske doklade samskemu učiteljstvu? Neki uskok — c. kr. nadzornik je izdal sledečo »zanimivo« tajnost o teh dokladah: Deželni odbor čaka z nakazilom teh 25% draginjskih doklad zato toliko časa, ker hoče počakati one dobe, da minejo uradne učiteljske konference, češ, učiteljstvo, bi znalo biti razburjeno in bi znalo dati duška pri c. kr. uradnih konferencah svoji nevolji, ker bodo 25% doklade tako »pravično« razdeljene. — Z druge strani pa smo zvedeli, da dež. odbor sploh ne misli izplačati teh draginjskih doklad in se namerava pri tem opirati na besede »po previdnosti dež. odbora«, češ, da dežela ni v stanu izplačati tega denarja. — Mi sprejemamo to poročilo v kljub dejstvu, da tako dolgo odlašanje izplačevanja potrjuje to vest — s precejšnjo rezervno.

—r— Pri okrajni učiteljski konferenci v Krškem sta bila za dobo šest let izvoljena v c. kr. okrajni šolski svet napredna učitelja: ravnatelj dr. Tomih Romih in nadučitelj Vinko Berce. — V postojnskem in logaškem okraju so bili izvoljeni kot zastopniki učiteljstva dosedanji zastopniki, vsi naprednjaki.

—r— V štirih šolskih okrajih se je že sprejel Karel Widrov abecednik: »Moje prvo berilo«, ki se uvede s prihodnjim šolskim letom v vseh šolah. Ti štirje okraji so Ljubljana, krški, postojnski in logaški okraj.

Resignirala sta na podeljena mesta J. Grad (Ljubljana II. m. š.) in J. Pirnat na nadučiteljsko mesto v Ribnici. — Menda je Slomškarje sploh minila že vseka resnost, da se tako norčujejo iz dež. šolskega sveta, ki itak ni eden prebitih reševalcev prošnji.

—r— Dr. Lampe se je po poročilu »Slov. Naroda« v zadnji seji dež. šol. sveta očukil — osokolil pač ne moremo reči — in je šel v vojsko zoper svobodno misel in za vero katoliško. Radovedni smo, kdaj se bo kot zavedni Slovenec zavzel še za besedo materino in v dež. šol. svetu vprašal, kdaj bo začel uradovati slovensko in izdajati svoje odloke za deželo, v kateri prebiva 95% Slovencev, vsaj — dvojezično. — Spominjamo se debate v dež. zboru, ko je prof. Jarc mnogo govoril o tem in so klerikalci trdili, da preskrbe slov. poslovanje d. š. sv. — in odpravijo škandal, ker imajo večino.

—r— Ljubljanskega učiteljskega društva odborova seja bo v ponedeljek, dne 8. t. m. ob petih v Učit. tiskarni. Na dnevnem redu je volitev delegatov za XXIV. glavno skupščino »Zaveze«, ki bo meseca avgusta v Celju. Gg. odbornike prosim tem potom, da se seje udeležijo.

Predsednik.

—r— Pesnik Aškerc in učiteljstvo. Dobe se v deželi Kranjski kreature hijenske narave, ki bi tudi kosti pok. pesnika A. Aškercu rade izkopale, da jih oglojejo. Ker pa njemu ne morejo več do živega, so se spravile nad učiteljstvo, ki bi se le drznilo imenovati še ime pesnika v šoli. A učiteljstvo je prepošteno in preznačajno, da bi klonilo duha pred temi kreaturami. To, kar je delalo dosedaj, to bo delalo tudi poslej! In prej bodo s studom pljuvali Slovenci na dr. Lampetov grob, preden bo on zatrl in ubil značajnost slovenskega naprednega učiteljstva. Ravno pokojni pesnik je postavil primerne besede, ki vodijo in označujejo jasno pot slovenskega naprednega učiteljstva, glase se: »Za nami ne hodi strahopetec naj nikar, naš pot je borba, žrtva, mučeništvo, ki vodi skozi nevihto in vihar.« — Ljudje le, ki niso značaji, ne znajo ceniti značajev!

—r— Preiskava zoper udeležence pri pogrebu pesnika Antona Aškercu. Dr. E. Lampe je v zadnji seji dež. šol. sveta zahteval disciplinarno preiskavo zoper vse srednješolske profesorje in dijake, ki so se udeležili pogreba pesnika Aškercu. Posebno pa je to poudarjal zoper prof. dr. Ilesiča in prof. Jaga, ki so mu klerikalci s tem naptili že tretjo disciplinarno preiskavo. Pa dvakrat so že pogoreli, bodo še v tretje. S tem je dr. Lampe postavil samega sebe na sramotni oder pred ves slovenski narod. Škandal ni za one, ki so se udeležili pogreba pesnika Aškercu, pač pa je škandal za one Slovence, ki so imeli priliko — pa se niso udeležili pogreba velikega in značajnega slovenskega pesnika.

—r— Kakor poročajo listi, je baje prišel v disciplinarno preiskavo neki učitelj iz Škofje Loke, ker se je udeležil Aškercvega pogreba. Baje ga je denunciral župnik Šinkovec. Kot vzrok navajajo ta, da je zamudil eno uro šolskega pouka, za kar je imel pa od nadučitelja dovoljenje. Nadučitelj je pa dobil baje že ukor, ker je dal dopust učitelju v svrhu udeležbe pri pogrebu. Če je to vse res, potem je to vse predrzno kršenje šolskega zakona in protipostaven, zakonolomen čin in spadajo proizvoditelji pred sodišče zaradi kršenja državnih zakonov. Nadučitelj ima pravico dati prosto gotov rok, učitelj ima pa pravico poslužiti se tega dopusta. Če pa nadzornik in okrajni glavar ne poznata teh pravic učiteljstva, jih bomo naučili mi teh postav, da jih bodo znali na pamet, da ne bodo krtili učiteljstvu še teh malo svoboščin, ki jih daje zakon. To je škandal, nad katerim se mora zgazati vsakdo!

Štajerske vesti.

—š— Iz Celja. Imenovan je profesor na višji gimnaziji v Celju Franc Handl na Elizabetino državno gimnazijo na Dunaju; dalje Br. Leithner, provizor, učitelj na državni gimnaziji v Oberhollabrunnu za pravega učitelja na višji gimnaziji v Celju.

—š— Imenovan je v Mariboru Otmar Fistravec, doslej provizorični učitelj na tamošnji državni realki, za pravega učitelja na mariborski višji gimnaziji.

—š— Iz Ormoža. Naš okrajni šolski svet je ukazal vsem šolam svojega okraja, da morajo sprejemati slovenske in nemške uradne spise. Povod temu ukazu je bil slučaj, da vodja mestne (nemške) ljudske šole v Ormožu, neki Hriber (pristen German!), ni hotel sprejeti uradnega slovenskega dopisa od vodstva slovenske šole v Ormožu. — Za šolskega ogleda na (nemški) ljudski šoli v Ormožu je imenoval okrajni šolski svet dr. Gvidona Sernca, odvetnika v Ormožu.

Goriške vesti.

—g— Klerikalizem uničuje najboljše šolnike. Kjerkoli se šolstvo blagodejno razvija pod spretno roko kakega dobrega šolnika, tam poseže klerikalizem vmes, da uniči delo in če drugače ne, tudi one, ki delujejo v blagor ljudstva. Tako so se v zadnjem času spravili nad nadzornika F. in Z. g. r. j. Nadzornik Finžgar je izvrsten pedagog, do-